

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

MINISTERSTWO ROLNICTWA i ROZWOJU WSI

NR
42

RYNEK ZBÓŻ

stan i perspektywy

ISSN 1231-3149

**ANALIZY
RYNKOWE**

MAJ 2012

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne – *T. Chrościcki*
- II. Światowy rynek zbóż – *W. Łopaciuk*
- III. Polski rynek zbóż
 1. Krajowe zasoby – *W. Łopaciuk*
 2. Krajowe zużycie zbóż – *W. Łopaciuk, J. Drożdż, M. Krzemiński*
 3. Handel zagraniczny zbożami – *W. Łopaciuk, M. Krzemiński*
 4. Zapasy na koniec sezonu – *W. Łopaciuk*
 5. Interwencja na rynku zbóż – *M. Włodarczyk*
 6. Ceny zbóż na rynku krajowym – *W. Łopaciuk*
- IV. Aneks statystyczny

**Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Analizę przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ-PIB
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – dr hab. Jadwiga Seremak-Bulge, prof. nadzw. IERiGŻ-PIB, tel.: (22) 505-46-66

AUTORZY:

mgr inż. Wiesław Łopaciuk
Zakład Badań Rynkowych
• IERiGŻ-PIB • Warszawa
Tel.: (22) 505-45-51

mgr Jadwiga Drożdż
Zakład Ekonomiki Przemysłu Spożywczego
• IERiGŻ-PIB • Warszawa
Tel.: (22) 505-47-70

mgr Marcin Krzemiński
Zakład Badań Rynkowych
• IERiGŻ-PIB • Warszawa
Tel.: (22) 505-46-32

mgr inż. Maria Włodarczyk
• Agencja Rynku Rolnego • Warszawa
Tel.: (22) 661-70-43

Analizę zrecenzowała i zatwierdziła w dniu 08.05.2012 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Tadeusz Chrościcki, Bogumiła Kasperowicz, Jan Małkowski, Jadwiga Seremak-Bulge, Iwona Szczepaniak,
Stanisław Stańko (wiceprzewodniczący), Marzena Trajer, Zdzisława Wiśniowska-Antonik, Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejna analiza wydana będzie w październiku 2012 r.

REASUMPCJA

W sezonie 2011/12 krajowe zasoby zbóż wyniosły 30,4 mln ton i były o 4,0% mniejsze niż w sezonie 2010/11. Spadek wynikał z niższych niż poprzednio zbiorów (26,8 wobec 27,3 mln ton w 2010 r.) oraz redukcji zapasów początkowych. Od początku sezonu ceny zbóż na krajowym rynku, podążając za tendencjami na światowych i europejskich rynkach, utrzymywały się na bardzo wysokim poziomie. W sezonie 2011/12 zmniejszył się popyt na zboża na krajowym rynku, co tylko częściowo łagodziło sytuację na rynku. Zużycie zbóż w sezonie 2011/12 jest szacowane na poziomie 27,4 mln ton wobec 28,1 mln ton w sezonie 2010/11. Uwzględniając saldo obrotów handlu zagranicznego, ocenia się, że zapasy na koniec sezonu 2011/12, w porównaniu z poprzednim sezonem, zmniejszą się o blisko 30% do 2,7 mln ton.

Z powodu strat zimowych zbiory zbóż w 2012 r. mogą być niższe od ubiegłorocznych. Zmniejszą się plony zbóż ozimych, zbóż jarych wzrosną o kilka procent, a średnie plony zbóż ogółem są przewidywane na 3,36 t/ha wobec 3,43 t/ha w 2011 r. W wyniku przesiewów znacznie zwiększy się powierzchnia uprawy zbóż jarych, co nie skompensuje jednak całkowicie strat w areale ozimin. Zbiory zbóż są prognozowane na poziomie 24,8 mln ton wobec 26,8 mln ton poprzednio. Na skutek spadku zapasów początkowych, krajowe zasoby zbóż w sezonie 2012/13 zmniejszą się o 10% do 27,5 mln ton.

W sezonie 2012/13 prognozowany jest dalszy, niewielki spadek krajowego popytu na zboża. Złoży się na to przede wszystkim spadek zużycia paszowego oraz przerobu przemysłowego. Wielkość zużycia prognozowana jest na 26,8 mln ton wobec 27,4 mln ton w sezonie 2011/12.

W sezonie 2011/12, w porównaniu z poprzednim sezonem, pogorszyły się wyniki handlu zagranicznego zbożami i ich przetworami. Zdecydował o tym rosnący import ziarna zbóż. W całym sezonie import zbóż i przetworów zbożowych może wynieść 1,6 mln ton i być o 27% mniejszy niż poprzednio. Eksport może zmniejszyć się o 4% do 1,9 mln ton. Dodatkowo saldo obrotów szacowane jest na około 320 mln EUR (415,0 mln EUR w sezonie 2010/11). W sezonie 2011/2012 również w całej Unii Europejskiej nastąpiło ograniczenie eksportu zbóż do krajów trzecich. Jednocześnie zwiększył się import z tych krajów.

W sezonie 2012/13 przewiduje się dalsze ograniczenie polskiego eksportu. Natomiast import do Polski się zwiększy. Wobec tego, można przewidywać również zmniejszenie dodatniego salda obrotów.

Zapasy zbóż na koniec sezonu 2012/13 mogą się zmniejszyć o ponad 40% do 1,6 mln ton, co będzie stanowiło około 6% przewidywanego na ten sezon zużycia, wobec 9,4%

poprzednio. Zatem będziemy mieli do czynienia ze znacznym zmniejszeniem nadwyżek na rynku.

Ceny zbóż do końca sezonu 2011/12 utrzymają się na bardzo wysokim poziomie. Po żniwach w 2012 r. nastąpi sezonowy spadek cen. Jednak, podobnie jak rok wcześniej, nie będzie on tak głęboki jak w poprzednich latach. W czerwcu 2012 r. pszenica może kosztować od 820 do 860 zł/t (konsumpcyjna od 870 do 910 zł/t). Ceny żyta będą zbliżone do średnich cen pszenicy lub nawet od nich wyższe w przypadku ziarna konsumpcyjnego. We wrześniu 2012 r. pszenica może kosztować od 720 do 770 zł/t, a żyto od 670 do 720 zł/t. Ceny kukurydzy będą o kilka do kilkunastu procent niższe od średnich cen pszenicy. W dalszej części sezonu, jeżeli nie dojdzie do większych zakłóceń na zagranicznych rynkach, przewiduje się sezonowy wzrost cen (do 10%) w perspektywie do marca/kwietnia 2013 r.)

W 2011 r. przemysłowe przemiały zbóż nieznacznie się zmniejszyły. Podobnie jak w poprzednim roku wynikało to z wysokich cen zbóż. Zmniejszyła się produkcja mąk i makaronów, a wzrosła pieczywa (świeżego i cukierniczego). Wyrób kasz i płatków pozostał bez zmian. W 2012 r. nie przewiduje się większych zmian wolumenu przemiał i produkcji przetworów zbożowych, z wyjątkiem wzrostu produkcji kasz i płatków oraz pieczywa cukierniczego.

Tabela
Bilans zbóż ogółem* (tys. ton)

Lata	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13 prognoza	2012/13 2011/12
Zapasy początkowe	3255	2693	3967	2870	871	4548	3899	869	2179	3524	4601	3759	2741	72,9
Areal uprawy**	8752	8765	8258	8126	8326	8256	8294	8270	8526	8503	7521	7710	7335	95,1
Plony**	2,54	3,07	3,25	2,87	3,55	3,25	2,62	3,27	3,23	3,50	3,60	3,46	3,38	97,8
Produkcja	22267	26902	26838	23347	29561	26846	21714	27040	27582	29727	27084	26647	24802	93,1
Import	2419	933	811	1077	1027	978	3502	2146	2399	2024	2184	1606	2096	130,5
Ogółem zasoby	27942	30528	31615	27294	31459	32373	29115	30054	32159	35274	33869	32013	29639	92,6
Zużycie krajowe:	25154	26462	27545	26281	25919	26732	27096	26810	26205	27974	28138	27371	26759	97,8
- spożycie	5793	5793	5792	5752	5754	5604	5334	5260	5200	5185	5155	5117	5103	99,7
- wysiew	1932	1804	1757	1749	1779	1708	1719	1745	1761	1759	1721	1742	1735	99,6
- zużycie przemysłowe	931	1192	1511	1571	1501	1775	1950	2000	2130	2900	2935	2890	2785	96,4
- spisanie	15404	16271	17378	16213	15630	16425	17035	16690	15950	16850	17098	16460	16140	98,1
- straty i ubytki	1093	1403	1108	997	1255	1220	1058	1115	1164	1280	1229	1163	996	85,7
Eksport	95	100	1200	141	992	1741	1151	1066	2431	2700	1971	1900	1310	68,9
Zapasy końcowe***	2693	3967	2870	871	4548	3899	869	2179	3524	4601	3759	2741	1570	57,3
Zapas/zużycie (%)	10,7	14,9	10,0	3,3	16,9	13,7	3,1	7,8	12,3	15,0	12,5	9,4	5,6	x

* Łącznie z kukurydzą ale z wyłączeniem gryki i prosa;

** Od sezonu 2010/11 dane dotyczące powierzchni i plonów nieporównywalne z poprzednimi sezonami

*** Od sezonu 2004/05 łącznie z zapasami interwencyjnymi

Źródło: GUS, szacunki i prognozy IERiGŻ-PIB

W 2011 r. ponownie zwiększyła się aktywność inwestycyjna przedsiębiorstw przetwórstwa zbożowego. Niestety pogorszyły się ekonomiczno-finansowe wyniki tego sektora, co było związane z wysokimi cenami surowców oraz wzrostem obciążenia finansowych. Pomimo tego, wszystkie działy pierwotnego i wtórnego przetwórstwa zbóż miały nadal bezpieczny stan finansowy, aczkolwiek w porównaniu z poprzednim rokiem, pogorszyła się bieżąca płynność ich finansów.

W sezonie 2011/12 działania Komisji Europejskiej (KE) koncentrowały się na stabilizacji rynku zbóż w warunkach niedostatecznej podaży i silnego wzrostu cen. W tym celu KE zaniechała pobierania opłat celnych w imporcie niektórych zbóż. Ponadto, zgromadzone w poprzednich latach zapasy interwencyjne, przeznaczone na pomoc najuboższej ludności w UE. Krajowa pomoc, administrowana przez Agencję Rynku Rolnego (ARR), dotyczyła wspierania rynku

poprzez dopłaty do materiału siewnego oraz promocji produktów zbożowych na rynku UE oraz w krajach trzecich.

W nadchodzącym sezonie (2012/13) nie zmienia się zasady skupu interwencyjnego. Ze względu na to, że ceny rynkowe będą znacznie wyższe niż ceny interwencyjne, podobnie jak w sezonie 2011/12 nie przewiduje się większego zainteresowania tą formą skupu.

SUMMARY

Domestic supply of cereals in the 2011/12 season is estimated at 30,4 million tons, i.e. 4,0% down on the previous season. The decline reflected lower crops (26,8 million tons versus 27,3 million tons in 2010) and a reduction in opening stocks. Since the beginning of the season cereal prices on the domestic market following the trends on the world markets were fluctuating at a very high level. In the 2011/12 season domestic demand is estimated at 27,4 million tons versus 28,1 million tons in 2010/11. Taking into account foreign trade balance closing stocks at the end of the 2011/12 season are estimated almost 30% down on 2010/11 at 2,7 million tons.

In 2012 cereal crops are expected lower than in the previous year which would reflect high level of winter damage. The yields of winter cereals would decline while a those

of spring cereals would increase by several percent. Average cereal yields are expected then at 3,36 t/ha versus 3,43 t/ha in 2011. Due to spring re-sowings the area of spring cereals will considerably increase. However it would not entirely offset losses in the area of winter cereals. Cereal production in 2012 can therefore total 24,8 million tons versus 26,8 million tons in 2011. Reflecting lower than a year ago opening stocks domestic supply in 2012/13 is forecast 10% down on the previous season at 27,5 mill ton.

Domestic demand for cereals in the 2011/13 season in forecast to decline further but at a slower pace. The decline would reflect mainly forecast lower feed use and to a smaller extent industrial uses. The total use is then forecast at 26,8 million tons (27,4 million tons in 2011/12).

In the 2011/12 season as compared to 2010/11 the results of Polish foreign trade in cereals and cereal product deteriorated. It resulted from growing imports of grains. In the whole season exports may amount to 1,9 million tons (27% down on 2010/11) while imports may decline by 4% to 1,6 million tons. Following that the positive balance of trade can decline to ca EUR 320 million versus EUR 415 million in the 2010/11 season. Further reduction in the volume of exports is expected in the 2012/13 season and the volume of imports is likely to increase. Therefore the positive balance of trade is expected to decline.

Closing stocks at the end of the 2011/12 season are forecast to decline by over 40% to 1,5 million tons, which would account for approximately 6% of domestic use (9,4% in 2011/12).

Table
Grain balance sheet* ('000 t)

Seasons	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13 forecast	2012/13 2011/12
Opening stocks	3255	2693	3967	2870	871	4548	3899	869	2179	3524	4601	3759	2741	72,9
Area sown**	8752	8765	8258	8126	8326	8256	8294	8270	8526	8503	7521	7710	7335	95,1
Yield**	2,54	3,07	3,25	2,87	3,55	3,25	2,62	3,27	3,23	3,50	3,60	3,46	3,38	97,8
Crops	22267	26902	26838	23347	29561	26846	21714	27040	27582	29727	27084	26647	24802	93,1
Imports	2419	933	811	1077	1027	978	3502	2146	2399	2024	2184	1606	2096	130,5
Total supply	27942	30528	31615	27294	31459	32373	29115	30054	32159	35274	33869	32013	29639	92,6
Domestic use	25154	26462	27545	26281	25919	26732	27096	26810	26205	27974	28138	27371	26759	97,8
- food	5793	5793	5792	5752	5754	5604	5334	5260	5200	5185	5155	5117	5103	99,7
- seeds	1932	1804	1757	1749	1779	1708	1719	1745	1761	1759	1721	1742	1735	99,6
- industrial uses	931	1192	1511	1571	1501	1775	1950	2000	2130	2900	2935	2890	2785	96,4
- feed	15404	16271	17378	16213	15630	16425	17035	16690	15950	16850	17098	16460	16140	98,1
- wastes and losses	1093	1403	1108	997	1255	1220	1058	1115	1164	1280	1229	1163	996	85,7
Exports	95	100	1200	141	992	1741	1151	1066	2431	2700	1971	1900	1310	68,9
Carryover stocks***	2693	3967	2870	871	4548	3899	869	2179	3524	4601	3759	2741	1570	57,3
Stocks/use ratio (%)	10,7	14,9	10,0	3,3	16,9	13,7	3,1	7,8	12,3	15,0	12,5	9,4	5,6	x

* including maize (corn) but excluding buckwheat and millet

** since 2010/11 data on area a yield uncomparable with previous seasons

*** including intervention stocks from 2004/05 onwards

Source: CSO, authors' estimations and forecast.

Cereal prices by the end of the 2011/12 season will keep a very high level. After the harvest, in the third quarter of 2012 a seasonal decline is expected but, similarly to the previous season, not as deep as it was the case in proceeding years. In June 2012 average prices of wheat can amount to 820-860 PLN/T (870-910 PLN/t for bread-making wheat). The prices of rye will be close to average prices of wheat or even higher than those in the case of bread-making grain. In September 2012 wheat prices may range from 720 to 770 PLN/t and the prices of rye from 670 to 720 PLN/t. The prices of maize are forecast lower by several percent from the prices of wheat. If there are no major disturbance on foreign markets by March/April 2013 cereal prices are expected to increase by up to 10%.

As compared to 2010 industrial milling of cereals in 2011 slightly declined. Similarly to the previous

year it reflected high prices of cereals. The decline was reported in the case of pasta, which was partly compensated by the increase in production of bread. The production of groats remained unchanged. None of major changes in cereal millings and the production of cereal products are forecast for 2012, except of anticipated rise in production of groats and bread confectionery.

In 2011 investment activities within the cereal processing industry increased again. Unfortunately economic and financial indicators deteriorated, which was linked to high prices of raw materials and growing financial costs. Despite it all branches of primary and secondary processing still presented a safe level of financial condition but as compared to the previous year there was a little setback in current financial liquidity.

In the 2011/12 season European Commission (EC) implemented a number of measures aimed at stabilisation of the market under the conditions of shortages and thus strong price rises. In order to do so EC suspended duties on imports of certain cereals. Moreover cereals from intervention stocks were disposed within the framework of aid for the poorest part of society of the EU. Within the framework of national aid the AMA also effected payments to the use of high quality seed material and conducted promotion activities for cereal products on the domestic market and the markets of third countries.

In the new 2012/13 season the rules of intervention procurement will not change. Taking into account high prices on the market there would not be much of interest in intervention procurement among the market players.

W serii Analizy Rynkowe w najbliższym czasie ukążą się:

1. Rynek drobiu i jaj (41) • maj 2012,
2. Rynek mięsa (42) • maj 2012,
3. Rynek rzepaku (41) • czerwiec 2012,
4. Rynek cukru (39) • czerwiec 2012,
5. Rynek owoców i warzyw (40) • czerwiec 2012,
6. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi (36) • wrzesień 2012,
7. Rynek mleka (43) • wrzesień 2012,
8. Rynek pasz (32) • wrzesień 2012,
9. Rynek ziemniaka (39) • październik 2012,
10. Rynek zbóż (43) • październik 2012,
11. Rynek mięsa (43) • październik 2012,
12. Rynek rzepaku (42) • październik 2012,
13. Rynek ryb (18) • listopad 2012,
14. Rynek drobiu (42) • listopad 2012.

Druk i usługi poligraficzne dostosowane do Twoich potrzeb!

Wykorzystujemy nowoczesne systemy druku cyfrowego dające wiernie odwzorowanie obrazu, pozwalające w krótkim czasie na druk czarno-białych i barwnych materiałów w najwyższej jakości.

W naszej ofercie znajdują Państwo **usługi drukarni** (wizytówki, ulotki, papiery firmowe, foldery, broszury, książki, gazetki reklamowe, plakaty, materiały szkoleniowe, nadruki na kopertach, widokówki, zaproszenia, identyfikatory, dyplomy, etykiety, naklejki) jak i cały wachlarz **usług introligatorskich**.

Zaproponujemy indywidualną wycenę i dobór najlepszej techniki wydruku, aby otrzymany finalny produkt cechował się najlepszą jakością i atrakcyjną ceną.

Zapraszamy do korzystania z naszych usług

Dział Wydawnictw
ul. Szkolna 2/4

tel. (22) 50 54 520, (22) 50 54 430
fax (22) 50 54 636, e-mail: dw@ierigz.waw.pl

Prenumerata Analizy (2 zeszyty) w 2012 roku wynosi 42 zł.

Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego, ul. Świętokrzyska 20, skr. poczt. 984, 00-950 Warszawa. Tel.: (22) 505-46-85, faks: 505-46-36
e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>